

ВАКЦИНАЦІЯ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

*Качинська Н. Ф., асист. (каф. ОППЦБ КПІ ім. Ігоря Сікорського);
Максимчук А. І., ст. (гр. УС-51, ФММ КПІ ім. Ігоря Сікорського)*

Анотація. Розглянуто проблему вакцинації цивільного населення та запропоновано заходи щодо поліпшення ситуації з вакцинацією в Україні з метою забезпечення загальної безпеки в країні.

Ключові слова: вакцинація, щеплення, імунітет, цивільний захист населення, національна безпека.

Abstract. Discussed the issue of vaccination of the civilian population and proposed measures to improve the situation with vaccination in Ukraine for ensuring general security in the country.

Keywords: vaccination, immunity, civil protection of the population, national security.

Вступ. Одним з найефективніших медико-санітарних заходів щодо захисту людей від таких хвороб, як кір, кашлюк, пневмонія, краснуха, правець, гепатити, дифтерія, поліомієліт, грип тощо є імунізація населення, яка дозволяє щорічно запобігати від 2 до 3 мільйонів випадків смертей. В Україні, як і у всіх розвинутих державах світу, імунізація є невід'ємним правом людини на здорове й повноцінне життя. Незважаючи на те, що сучасні вакцини лишаються головною зброєю у боротьбі з багатьма смертельно небезпечними хворобами, спостерігається тенденція до скорочення кількості людей, які бажають зробити вакцинацію. Тому не дивує той факт, що *Всесвітня організація охорони здоров'я* (далі - ВООЗ) внесла у щорічний список глобальних загроз людству такий аспект, як *відмову від вакцинації* [1].

Аналіз стану питання. У теперішній час якісні вакцини є у вільному доступі. Тому найгірше, що може зробити людина, це відмовитись від неї. Відомо, що при щепленні від вакцинокерованої хвороби 95% населення, віруси не поширюються, що, відповідно, є надійним захистом людей від загибелі через епідемії [1].

Мета роботи: розглянути проблему вакцинації населення в Україні та запропонувати заходи щодо поліпшення ситуації, що сталася через масові відмови від вакцинації, які поставили під загрозу цивільну безпеку населення країни.

Результати досліджень. За даними ВООЗ, Україна знаходиться серед числа країн з найгіршими показниками за рівнем вакцинації проти вакцинокероаних хвороб, серед яких Центральнаафриканська Республіка, Екваторіальна Гвінея, Нігерія, Сомалі, Чад, Південний Судан, Сирія. Як приклад, можна навести, що минулого року, в Україні повний курс вакцинації пройшли менше 50% немовлят [2].

Українські лікарі вже давно виказують тривогу щодо наявного незадовільного епідеміологічного стану в країні. Нехтування цими попередженнями є прямою загрозою національній безпеці держави.

Сьогодні в Україні існують дві думки стосовно вакцинації. Певний прошарок населення вважає, що робити чи не робити вакцинацію є особистим правом кожного, інші ж впевнені, що вакцинація є обов'язковою, адже це забезпечує безпеку цивільного населення та національну безпеку держави в цілому. Прихильники думки про щеплення, як про особисте право кожного, аргументують свою позицію, посилаючись на частини 3 та 4 статті 284 Цивільного кодексу України, а також на статтю 43 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 № 2801-ХІІ. З цих статей випливає, що надавати медичну допомогу фізичній особі, яка досягла чотирнадцяти років, можна лише за її згодою, тобто повнолітня дієздатна фізична особа, що усвідомлює значення своїх дій і може керувати ними, має повне право відмовитися від лікування [3]. Звідси випливає висновок, що щеплення - це лише право людини, а не обов'язок.

Але охорона здоров'я та життя громадян – це питання забезпечення національної безпеки держави. Саме тому, у певних випадках, інтереси держави матимуть пріоритет порівняно з правом громадянина на самовизначення. Так, держава може зобов'язати певний контингент людей пройти медичні процедури, аби усунути загрозу заподіяння шкоди здоров'ю всього населення. Таким чином, право кожної окремої особи на відмову від лікування або профілактики закінчується там, де починаються інтереси держави у забезпеченні національної безпеки цивільного населення і держава вправі нав'язати громадянину свою волю для попередження заподіяння шкоди іншим мешканцям країни [4].

З вищевказаного витікає, що в даному питанні зійшлися інтереси окремої людини, зокрема її право на відмову від щеплення, з інтересами суспільства, що підкріплені правом держави на примус.

Отже виконання статті 12 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», згідно з якою профілактичні щеплення проти дифтерії, кашлю, кору, поліомієліту, правця, туберкульозу є обов'язковими в Україні і включені до календаря щеплень, з точки зору цивільної безпеки громадян країни цілком обґрунтоване. Загалом обов'язкова вакцинація в Україні здійснюється проти десяти хвороб [5]. В свою чергу, закон допускає відмову від профілактичного щеплення лише за медичними показниками.

Оскільки згідно Закону нікого примусово щеплювати не можна, держава впровадила санкції, що обмежують осіб, які відмовились від щеплень без поважних причин, в реалізації деяких прав [3]. Наприклад, в багатьох країнах світу, зокрема і в Україні, не зможуть відвідувати дошкільні навчальні заклади та школи не вакциновані належним чином діти. Слід зазначити, що деякі країни, навіть, стимулюють вакцинації. Зокрема, в Австралії сім'я може отримати соціальні виплати за умови отримання дитиною всіх планових вакцинацій [6].

На сьогоднішній день, причиною критичної ситуації з вакцинацією в Україні стало те, що протягом останніх п'яти років система щеплень зазнала великих порушень. Сталось це через висококорупційні та сильно затягнуті у часі тендерні процедури закупівлі ліків, внаслідок чого поліклініки не отримували вчасно необхідну кількість вакцин. Дефіцит та низька якість вакцин спричинили в Україні потужну антивакцинальну кампанію та призвели до зниження довіри населення до імунізації в цілому.

Серед причин, які люди найчастіше називають при відмові від вакцинації, можна виділити такі [7]:

- вакцини можуть порушити стан здоров'я, зокрема вони можуть викликати аутизм, нервові розлади та інші хвороби;
- дитяча імунна система не здатна впоратись із такою кількістю вакцин;
- хвороби вже почали зникати самі по собі;
- серед людей, що захворіли, більшість були вакциновані;
- зацікавленість фармацевтичних гігантів у продажах вакцин, а не у їх якості;
- вакцини містять небезпечні токсини.

Як бачимо, існує багато причин, однак здебільшого ці причини є лише міфами. Хоча щеплення не дає 100% гарантії захисту від захворювання, проте доведено зменшення ризику зараження й більш легку форму перебігу захворювання.

Тому варто на рівні держави за допомогою засобів масової інформації пояснювати та доводити, що вакцинація потрібна для того, щоб у популяції був певний рівень напруги імунітету, що лише за даної умови, інфекція буде керована. Також необхідно розуміти, що вакцинація потрібна не лише для захисту здорових людей, вона захищає також і тих, кому не можна робити щеплення через стан здоров'я, наприклад, у зв'язку з імунодефіцитом тощо.

Щеплення не роблять лише тоді, коли є високий ризик серйозної реакції, та при станах, коли імунна відповідь на введену вакцину може не сформуватися [8].

Для того, аби охопити імунізацією до 90% українців, потрібно мати безперебійне постачання якісних вакцин в усі регіони з одночасним інформуванням про країни походження, умови зберігання, терміни придатності, очікувані результати після щеплення та інші характеристики, а сама процедура обов'язково має виконуватись на сучасному рівні спеціально підготовленим медперсоналом.

Висновки. В ході дослідження було виявлено, що вакцинація – це питання національної безпеки держави, і для забезпечення безпеки цивільного населення країни, тема імунізації повинна підніматись на усіх рівнях. Виявлено, що Україна знаходиться в числі країн, з найгіршими показниками рівня вакцинації, що спричинено відсутністю у населення довіри до наявних вакцин та їх якості, а також неефективністю систем охорони здоров'я в державі. Було також виявлено, що щеплення хоч і не є обов'язковими (окрім щеплень проти ряду хвороб), однак здебільшого носять примусовий характер задля

забезпечення безпеки суспільства в цілому. Для покращення загальної ситуації з вакцинацією в країні та для відновлення довіри населення до вакцин, необхідно забезпечити безперебійне постачання вакцин високої якості, забезпечити населення професійною та сучасною інформацією про щеплення, а також внести до законодавства поправки, які б зобов'язали населення робити вакцинацію в обов'язковому порядку. Усе це дасть змогу знизити епідемію хвороб в країні та забезпечить національну безпеку держави та безпеку цивільного населення країни.

Література

1. Міністерство охорони здоров'я України. Відмова від вакцинації – глобальна загроза людству. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://moz.gov.ua/article/news/vooz-vidmova-vid-vakcinacii-e-globalnoju-zagrozoju-ljudstvu>

2. Чому Україна опинилась серед країн з найгіршими показниками вакцинації. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.dw.com/uk/>

3. Цивільний кодекс України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/ed20151228>

4. Щеплення – право вибору чи обов'язок. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://m.edirshkoly.mcfr.ua/663949>

5. Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14>

6. Вакцинація в Україні та світі. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/2543233-ukraincam-potribni-akisni-vakcini.html

7. BBC news/ Україна. Міфи про вакцинацію. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-47217297>

8. Як розмовляти з батьками про щеплення. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://moz.gov.ua/article/for-medical-staff/jak-rozmovljati-z-batkami-pro-sheplennja-radit-ekspert>